

դուկ , լալկան ձայնը . . . «Ա'խ , Կա'րօ , Կա'րօ
Ձան» : Ու այդ յուսակառուր , աղաչաւոր ձայնը ,
սոսկարի յանդիմանութեան մը , ահեղ անէծքի
մը պէս կը ցնցէր իս . . . :

«Խումբը անցաւ ու աներեւոյթ եղաւ . Առի
մը մէջ , Այս ատեն ինկայդետին ու լացի , լացի
ժամերով , երես հողին , ճեռքերովս ականչներս
խփած , որպէսզի չլսէի ձայնը որ սակայն
միշտ կը թթարա «Ա'խ , Կա'րօ , Կա'րօ Ձան» :
Ու փախայ գացի , ապիկարութենէն ու վա-
սութենչն զգուած , ինքինս անհեծովլիլ . . .
Ամիս մը առաջ՝ Պաթումէն շոգնաւ մտայ և
ուղակի իրէ եկայ , առանց զիտնալու թէ
թէ ի՞ն պիսի բնեն հնա : Միկ մասնում մը
ունեմի . . . փախչիլ հեռու , հեռու , մինչեւ որ
ա'լ նանօին պատկերը , ձայնը ինձի չհասնէր ,
չհալածէր , ու չլլիկը , Բայց , ափս'ս , առ-
տուն , իբրիւնը , զիշիրը միշտ հո'ն էր , աչքիս
առուն արդ պատկերը , նանօն Թուրքերուն
ձեռքը , ճրուն վրու բայիկուած , ու կ'անի-
ծէր , կ'անիծէր զիս շարունակ . . .

«Զէ՛ , անկարելի էր ապրէլ այդ չարչա-
րանքի կեանքք : Յոյն յեղափոխականներ
ճանշացայ , ու անոնց հետ որոշեցի Կրեսէ երթալ ,
ապսամերներուն մէջ , Թուրքին զէմ կոռուելու :
Շորենաւ մտած վայրէկեանէս փրկուած էի . . .
Հիմակ նանօն , իմ սիրական նանօն . չ'անիծէր
ին . լլիկէ , անշնոր պատկերը չնջուեցաւ միտ-
քէս , ու անոր յաջորդեց հին , աղւո՞ր պատ-
կերը , նանօի տան պարակէի անկիւնին պատ-
կերը . . . ա'լ հաշտուեցնէք իրարու հեռու»

Կարո տոքի եւս ու նորին քացա շովենաւ-
սին ծայրը , իր պատջուան տեղը : Քիչ մը եսքը
լսեցի որ կը շարունակէր երգել իր հաշտու-
թեան երգը .

«Եկուը երթանք պաղչանի վար , պատի հարս . . .»
ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

Պ Ծ Խ Կ Ո Բ Ը

Հորիզոնէն կարաւանն է կը փըրթի .

Ու կը սպասեմ , Վէտվէտումներն ուղաքերուն
կը գուագրուին ու կը մեծնան , օրօրուն
կը մտենան՝ շողացնելով արծաթի

Թամբերն իրենց , Ու կը սպասեմ . անշըրդի
Անպատէն ծարս մըն է անանուն

Զոր հոգւույս մէջ այդ ճամբորէներն կը լընուն ,
Մինչ արեւն ալ զատին ետեւ կ'անհետի

Եւ կը լըսեմ , Վէտվէտուղ ծո'վը մութին ,
Բոփոններուն զօղանչը գաշն ու տրբառում ,
Մանուկներուն , կիներուն սիրտ ի խնդում

Աւետաւոր Ծիչերն ու երգ . . . Բայց , մըթին ,
Կուլան աչքերս երբ անոնց մէջ չեն ճանչնար
ինչ որ զընա՛ց չըդառնալու ա'լ համար :

ՎՈՂԱՆ ՏԻՐԱՆՆԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

— • • —

— ՀԱՅԹԵՐԸ 1900ի ՑՈՒՒՑԱՀԱՆԴԵՍԻՆ Մէջ . . .
Ֆրանք - հայկական ընկերութեան անդամ
Բրոֆ. Լէնն Մարիենէր ատաջարկութեամբ . Պ.
Բոլ Սեպիյեն , Ժողովրդական աւանդութեանց
1900ի Տիեզերական Համաժողովին բարուու-
զար , հրամիթց Արշակ Զուպաննէր ճամանակ-
ցիլ այդ համաժողովին : «Անսախիս»
անօրէնց Հայոց ժողովրդական աւանդութեանց
վրայ ուսումնամիաբութիւն մը պիտի կարդայ
Համաժողովին նիստերէն մէկուն մէջ , իւ ատ-
կց զամու Համաժողովին արտասալոր երեկոյթ-
ներէն մին , որոնք տեղի պիտի ունենան Բա-
րիթի մնջ սրաններէն մէկուն մէջ , պիտի նու-
իրուի Հայոց ժողովրդական աւանդութեանց ,
եղերուն և գլւէբուն , որոնց մասին Զապան-
եան պիտի արտասանէք բանախօսութիւնն մը ,
եւ քանացից արտեսասազէտներ հատուածներ
պիտի կարգան :

Օգտուելով այ առիթէն , Զօպաննեան առա-
ջարկեց որ 1900ի Տիեզերական Ցուցահանդէ-
սին Համաժողովրդուրուն մէջ տեղ ունենան
միանդամայն հայշիական ցիզագրութենը եւ
Հայոց հին կրօնէին պատութիւնը . եւ փա-
փաք յայտնեց որ Պ. Լալալեանց , Աղջագրական
հանդէսաբն մեծարգոյ հրատարակիւր , ուսում-
նասիրութիւնն մը զրկէր կամ բերդ Հայոց
գեղջկական բարքերուն վրայ , եւ Հ. Ց. Ցալ-
եան , մեր հանրածանօթ դիտունը , ուսումնա-
միրութիւնն մը ներկայացնէր Հայոց հին հե-
թանոսական կոնքին վրայ : Այս առաջար-
կութիւնները ընդունեցան . Հ. Տաշեան եւ
Պ. Լալայեանց պիտի հրաբուիք Ցեղագրու-
թեան եւ Կրօնէներու պատութեան համա-
ժողովներուն մասնակցելու :

— ՄԱՅՈՂԻԷԱՆ . — Ցունտաւոր սկիզբը ,
Պ. Պ. Մաթիս Տիեզական բարքի թժշկական
Համալսարանին ուսուցիչ , ժորդ Հերդէ , Մար-
գարանական հոգրոցին ուսուցիչ , եւ հատուա-

Քիւյէէ, Քեղարուեստից Վարժարանին ուսուցիչ, նաև մը ուղեցին առ Պ. Խ. Կիյանու անապահ Բարդղի Մարգարանական Ընկերութեան (Société d'Anthropologie), առաջարկելով որ Երուանդ Մանուէլեան անդամ ընտրութ այդ քնիկոր թեան, որու անդամներուն մէջ կան Ռիչելի, Պուշատի, Մաթիաս Տիրավիլի, Ռեյնհան, Պուտառտելի, Բոճձիք, իշխան Ալբէտ ու Մոնաքօթ, իշխան Ռուլան Պոնախառթի պէտ անձնաւորութեաններ. յունուակ 25ի նստին մէջ, Մանուէլեան անդամ ընտրուեցաւ ժողովին միաձայն հաւաանութեամբ:

— ԸՆՀԻՆ. — Royal Society of painter-Etchers and Engravers ընկերութիւնը լրեն անդամ ընտրեց Խափար Էսէնիզը, որուն դրագարական գործերը պահի ցուցազրուին մարտ 12-ին ապրիլ 7 գիշերառ հասներու ընկերութեան նկարարակեն (gallery) մէջ, 5A. Pall Mall East, London, S.W.

— ԱՎԱԾԵԱՆ . — Վահրամ Սվաճեան հրա-
ւիրուեցաւ նուազել Բարիզի ամերիկեան
հրապառուարանին վերջին մեծ ցերեկոյթին :

— Թերլէմինքնեն . — Պ. Գ. Թերլէմենքնան,
տաղապարուր Վանցին այս տասնորդ մը , Աքա-
տէմիք-Ժիւլիանին զծագործ թեան վերին մըրցու-
մին մէջ տաղին մրցաւակն ընդունեցաւ : Պ.
Թերլէմենքնան նկարչական աշխայլան ձիբ-
քիրով օժտուած հրիտանարդ մըն է եւ զեղարու-
ևասական , գեղեցիկ պապայ մը իր փոստանար

«Ա.ա Ֆրոնն» լրագիրը հետեւեալ տպէրը կը
նուիքի Պ. Բայկնջաղեանցի նկարնեանուն . Ա.
Բայկնջաղեանցին էեա կ եթքանք կովկաս ճամ-
պրոդուկտի թիւնը ընեն ինչպէ մեզ ի անցընէ «Ճա-
րիալի կերճէն», Դժոփիք նրբանցք որուն վիթ-
արքի պատիքը կարծեա սեւ մետաղով մը կեր-
տառած լեռներ են, եւ կը նրանք անհետեա-
լիքինց մը, հազիք հեռանց լուսաւորուած
կանաչորակ գոլորշխով մը, ինչպէս ծծմբուաթ մը
լուսաւոր ըստ չոչունութ Ասելի պայծան վիճու-
թիւն ու ունի Ալուանան տեսաւ առ առ առ առ

տառովը կ կրծատուած բուրգը, մերկ, բաղրջիկա-
գոյն, արշալոյսով լուսավառ, պսպղուն
ծիւնից նույն զիստուած է: Ի՞ր ստորոտը՝ դրա-
բախտային պարագաներ, աշխարհիկս գեղեցիկա-
գոյն դաշտամայրը, թաշեայ ծաներ որոնք
արտակարգ պտուղներու եւ բուրմունքներու
դաշտամայրը կը ներդնչն ։ Արարատ լեռ
զոր նախապատրիարքն մօտեցող պաշտամունք-
ութիւ մը կը պատօնն Համերք, թերեւ իրենց
կերծին ու չեղի պապատանը, եւ որուն անու-
նամանա համար համար իմ զիւցանական երգե-
տուն մէջ ապատութեան գեղեցիկ աղաղակնե-
տուն կը խառնուի:

Այս ոռուական ծռցահանդէսին մէջ տեսանք առեւ. Պ. Արսէն Նապանեանի երկու սիրուն վկարները («Պոբթանսի ծովափունք») եւ «Լուսակ գիշերով ծովանկար» մը :

— ԸՆՊԱՆԵԱԼԻՆ ՑՈՒԽԱՀԱՆԴԻԿԱԾԻ ։ — Քանի
Ք ամիս առաջ, Գ Յապահնեան մասնաւոր ցու-
անանդգէտով մք (Galerie George Petit) իր ծո-
անկարներն ի տես զրած էր. բարիկեան մէկ
անին թերթեր համակրական տողերով գնա-
ատած են և այ արուեստագէտին տաղանդը :
Ե յօւրան Տար կը գրէ. « Պ Օ Յապահն
ան բնութեան կը հնաւիք . կը պեսնուի
է զեկեցիկ օդով օրերուն երկարօքէն դիտած
իր սրածա տարքը, թէ արշարժայն, վերջա-
յին, լուսնի լոյսով, նանացած է անոր բո-
ր վեհաչուր շարժումներն ըմբռն իրենց
ըլլազան երեւոյթներով : Այդ երկայն զննու-
թեանան մէջ, ւեռոկ տարքին հոսակած մե-
թեանն գացանան պացեցած իւթիւնը կրած է,
և ահա ինչու, եթէ վերուծենք իր նկարներն
ւ բարանչիւր, մթնոլորտին հոսանուտութեան
և լոյսին մզդութեանը նշքեած կ գտնենք
ով մը հզօր, ալիք մը ուժենք, որ պատրաստ
ը թաթ թաւալի իր անհուն ոյրքները ա-
պիս վրայ զոր կ'ողողէի իր ալիքը, այսպէս,
արժու մ ընչ է, կ'ողցին մէջ նկարըն վրձի-
ն առկախուած : Ո՛քսան կզօր ու կարուկ
որուեստով նկարիչը կրցած է ծովը ներփայա-
նենի իր անհարատութեան տեսիլներուն մէջ,
որքան ապաւորութեանց նանաշանութեամբ
ո՞րքան յնուածիք պառու թիւնաւ : »

— Մեկի ԿԱՐԱԴԻՕՁԵԱՆԻ ԲԱՆԱԽՈՍՈՐԻ-
ՔԻՆՆԻ. — Բարդի Հայ Աւանողաց Միու-
նան ժողվարվայրին մէջ, Գ. ՄԵԼԻՔ-Կարա-
էօսեան արանանեց յոնուար 24ի իրիկունը,
հաճաք շահնեկան բանախուսութիւն մը «Ֆեր-
անիոյ համանապատ մանախախմբքուն» կոր-
ունէտթեանը վրայ . Այդ շատ կարեւոր
իւթի մասին պիտի գրենք «Անահիտ» մէջ :

— ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՂԹԻ ՄԸ ԼՐԴՆԾՈՒ . —
ողականէն բարեկամ մը մեզի հետեւելը կը
բէ . «Մնանդի տօնին պաթիւ լոնանի Հայ
ործաւորներու և Առանցներու Միութիւնը,
ունաւ քա՞ 20 շաբաթ գիշեր, իր յատուկ սրա-
կուն մէջ կամ մասնաւուն կամ ունեւուն կ-

մը սրուն ճերկայ գտնուեցաւ լոնտոնի հայ զայթականութեան մեծագործ մասը :

«Հանգիւթ որոնք նախագահէր Պ. Լ. Բաշարեան, մկան «Ամայ Ներախօսի խորեցովը» : Եւեոյ խօսք առաւ ճարտարագէտ Պ. Ներախծնակ կեղեկի բանախօսութեամբ մը պարզց Մնունդի տանին բարձր նշանակութիւնը : ինքն յաջորդեց Պ. Կետրոսեամ, պարսկանայ երիտասարդ մը, որ մանտոլիսի վրայ յուուպից հայ աշուղնուր սրոտայլ հեղանիկներ : Եւեոյ երիտասարդներու փուռը մը երգեց անծեռնադրութ և չուրիւլի Հայունի մը, Օր. Առաքելեան, զաշնակի վրայ ընկերացաւ իրենց : Պ. Յ. Օտան հակիր խօսքերը Յթուուր սերկայցուց իրք մարդին թեան մեծագոյն յնդափիրիլ : Հանգիւն մասնաւոր փայտ մը աւելցոցն Օր. Յակոբեան գոյրերը, որոնց մին խիստ ճարտարագուն արասանեց թէնչնիսնի մէկ զայլիկի քերթամաքը, ծնունդի կոչնակներուն ուղղուած Ring out, wild bells, և լոյնիմն լույր մէկ քերթամաքը, Excelsior, և մին գոյր զայլիկի վրայ ածեց թուրենչն փայտ մը և ուղիւնի քորոներ Բրոֆ . Յակոբեան խօսեցաւ Ծնունդի կրօնական նշանակութեան մասին և ինից հանդիսականներէն բուռն ժամանակարութիւններ : Ամենաայլին յաղողութիւն մը ունեցան նաև վեմնիքի ճամարարանին ուռանող երկու ուռւ երիտասարդ, Պ. Պ. Դժունչեան պայմանակիր ուռունու լուսական և Լա Մւետ ծորիչէն կուրուրէն նուզագին, Չը մտնանկ նաեւ անցիլիքին Ծնունդի յուղի երգ մը զոր Բրոֆ . Յակոբեան երգեց ընկերամացութեամբ, զայնակի վրայ : Անալորեան մը անդամնէն անձ անդիւնէն մեր ցաւառանդ հայր լինիքը : Ներկանեւու փախցիքն համեմատ Օր. Առաքելեան համեցաւ նուզագել նաեւ վերտիքը «Նորաց» :

«Երկութիւն յայտագիրը դրուգորուելի ետքը ներկաները ուղուուեցան թէյի սեղաններու շուրջը : »

— 1899 ցեկեները 10ին, Պութնի Հայերը, նախաձեռնութեամբ Պ. Վ. Վարդի, հանգիւն մը կազմակերպաւ են տօնելու համար Մատթէոս Մատթէոսինի յորելեանը : Պ. Խորեն Անդրէանան Մատթէոսինի տաղանդը գրուասող քերթուած մը կարգացած է, և ուրիշներ տաեւանութիւններ արտասանած են :

— Աղեքսանդրիոյ հայ զալթականութիւնը, առաջարկութեամբ մէկ քանին հայ գրագէտներու, ծիբրան երկաթի յիշատակին համար հաւանակիս մը կասարեր տօնաւ է, յունուար 21ին, քաղաքն կաթողիկ Հայոց եկեղեցւուն մէջ, ներկայ գտնուած են բաց ի հանուցեալին արգականներն, բազմաթիւ անձեր Ալեքսանդրիոյ հայլուսարուայան ու հայկաթուիկ հասարակութիւններէն :

— Կը թարգմանենք հետեւեալ հատուածը նախանէց մը զոր մղի դրկած է Սուշալային, Պ. Օկեանի թէտուորովիչ : «Անի» ընկերութիւնը մի միականգնելուն նպատակով կամունած մասնախումը, որու մասին խօսած էր Անահիտի գնործին թուոյն մէջ, եւ որ կը բարկանայի յարենասէց երիտասարդներէ, եւանդիհամբ կ'աշխատար այդ ընկերութեան պահանջնեներուն արժանապէց պատահանելու համար : Մեր առաջին արդիւնքը եղաւ կազմակերպել դպրացական հանգէս մը, որ գերեսներէն կ'ըստ Քրիստան (Քրիստով ծագը) : Բայց այս բարեզործական նպատակին հետ մնանք ունինք ուրիշ նպատակ մը բոլորովին ազգային, այն է մուռ.թիւ յայտ մթբեր այս անդիկ կաթոլիկ եւ լուսաւորչական Հայութուն միջնու, ոյ թէ զաւանանքի ինտիրներու մէջ, այլ ամէն բանէ առաջ ազգայնական տեսակէտով : Ես ամիկից առաջ է եւուկերիկի մէջ աշխատացայ այս գաղափարը իրականացնելու համար : յուղանձներ գրեցի և բանակներ երատարակեցի, եւն . իսկ աշտուել յաջորդութիւնը մը նուեցաց արդէն . այստեղի հայ-կանութիւն կ'այլ կանութիւնները, շատը Պոկտանդիլի արբան, հաւանացնեցաւ «Անի» ընկերութեան անզամգութիւն : Ընկերութիւնը ինտիրեց այստեղի հայ տիիններէն որ դրամ հաւաքին մեր այս գպրցական հանդիսէն ինամար . լուսաւորչական եւ կաթոլիկ հայ տիկինները եւ Նովկանդիլի արբան բանականայի գումար մը հաւաքեցինն : ծառ մը կանգնեցին, լուսավագացնեցին, եւ յունուար 11ի ցեղուիջորէիկ այս տիկիլի վարժային վարժարաններն մեծ սրանին մէջ հանդիսէր պահուստ Տղաքը Քաման-Քաման թիւ բանաստեղծութիւններն արտասանեցին, համբէն երգեր երգերին, — թամ մ փորտան, եւն . ու յայտ տիկինները նուէքներ բաժնեցին թարութիւններու պահանակները, զգեստ կաթոլիկ, աղքային գրոշին ներքնեւին կաթոլիկ շանեցին անդունեցաւ գվետներ, զգեստ ընդունեցան . ի վերջու, Արսէն Վեհունի վարդապետը հայերէն ի հայութ շաս գլուցի ենա մը նօսեցաւ, եւ ըստ թէ երր երկու տարի պանայ այստեղ կուգար՝ Հայութիւնը հոս մեսած կը կարծէր . բայց հմանէ կը մասնէ որ Հայերը կենդանի են հոս եւ պահիս միշտ կենանի մնան ու պահի յաջողին իրազործել իրենց բարձացած նպատակի, այն է բոլոր Հայերը, լուսաւորչական կամ կաթոլիկ, «աղքային» գրոշին ներքնեւին մեջ, նուը աւարտեց արմէւած մեր Ֆրանց-Եօնէք կայսեր . հանգիսականները աւստրիական ազգային երգը երգեցին, ու, այսպէս վերջացաւ հանգուստ ներկայաց էին ի միջի ալլրը, Պառուն Երմանովին, ինտարանին նախագանց, իր աղջուկնեան, Պ. Գրուուինիի, զրադաշնին յանձնակատար, իր ընտանիքին նետ, Պոկտանդիլի արբան, Պ. Մթեֆանանիի, Պ. Նիկորու հայ կաթոլիկներէն, եւ լուսաւորչականներէն : ի ըստ անգուլ, Կամայ ընտանիքները, եւն »

Պ. Օկեանթ Թէստորովիչ, որ այս տողերը
մենք կը գրէ : Լեմպերկցի հրթասարդ բո-
լոնաւայ մըն է, որ Կոտորաններէն ի վեր ազ-
գային զգացման հօգոր զարթուած մը զգալով
իր մէջ, իր ցեղին հետ և իր ցեղին համար
ապրելու որդուուը տուած է : Եղ նախորդ մէկ
քանի նամակներովը մեզի հաղորդած էր իր
խանգամա բարձանթի հայերէն սորգիւու, հայ
ազգութեան գիտակից անգամ մը, հայ գործիշ
մը գանձաւ կարենայու համար : Դիմած է ար-
դէն Միթթարեան երկու վանքերուն, որպեսի
հայերէն սորգի, եւ կը ցաւելիք որ այդ երրու
միաբանութիւններէն ոչ մէկը հաւանած է այր
սիր ու եւ յուսաւու արացնել : Պ. Թէն-
ոտորովիշ հրատարակած է արդէն բոլոնիններէն
ու գերմաններէն լեզուով բազմաթիւ յօդուած-
ներ ու գրքոյնիւնը Հայոց պատութիւնն ու
գրականութիւնը ճանչներ համար լինաւայ
համարակութեան եւ անը մէջ աշազին գա-
ցուուը վերածարծելու համար : Հիմա Սուշավա-
կեր եւ սկարե համարել սորմիլ օգնութեամբ
Արաք Կենունի գրդապետին որուն կատա-
րած փերը Գործոյնայի հայութեան վերա-
զարթումին մէջ մեծապէս զովելի է : Սենք
կը կարծենը թէ Պ. Թէնոտորովիշ կոչուած է
շատ փայտուն եւ շատ արդիւնաուր զէմք մը
գտանալ մեր պատաշ ապդային կենաքին մէջ :

— • —

Տիկին Մարի Սվամեան որոշած է Բարիք
մէջ հրատարակել բարիզեան նորածեւութեան
ամսաթիրթ մը, ԶԱՐԴ անունով : Այս ամսա-
թիրթը շքենորէն պատկերաբարդուած պիտի
ըլւայ եւ բարիզեան նորածեւութեան վրայ
մանրամասն տեղեկութիւն պիտի այս իր ըն-
թերցողներուն : Այս թիրթը, որ իրական պա-
կաս մը կը լիցնէ, յուսալի է որ տարածուի
Պոլսու ու Թուրքիոյ հայաբնակ գաւառները,
ինչպէս եւ Կովկաս : Ամամթիրթը պիտի ու-
նենայ նաեւ վէպ-թերթօն մը, եւ առողջա-
պահական ու կենցազպիսական յօդուածներ :
Յաջողութիւն կը մազթենք մեր այսատակ-
ցունույն այս շատ շահեկան ձեռնարկին :

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆԴԱՏԸ

— • —

Սուլթանը ետ առաւ իր գատի պահանջքը.
Եւ ֆրանցացի հարցաքնիչ գատաւորը, փո-
խանակ դատին օրը որոշող կոչնագիրը զրկե-
լու, իմացուց Պ. Պ. Կոհեկին, Քիյանուին եւ
Մատթոյին թէ այլ եւ աղջ չխայ գատի,
քանի որ Սուլթանը կը հրաժարի իր պահանջ-
քէն :

«Աւելին Սուլթանը իր բերնովը կը խստո-
վանի, կը գրէ Քիյեա «Օտոույն» մէջ հրա-
տարակուած յօդուածի մը մէջ, թէ «Ման Մար-
գասպան», «Մեծ Մորթոյ», «Կարմիր Գաղան»
անուանակոչութիւնները ոք տրուեցան իրեն,
բացարձակապէս ճիշդ եւ արդար էին».

Սուլթանը կ'երեւայ որ ըմբռնած է, —կամ
իրեն ըմբռնել տուած են — թէ այդ զար
միմիան Սուլթանին կրնայ վնաս բերել :
Այս հրաժարումը փորին ցաւ կը պատճառէ
մեզի : այդ դատին վիճուումը, Համբունին զո-
ներուն ու գատապարտուններուն համար՝ բա-
րոյական վրիժառութիւն հոյակապ առիթ մըն
է որ կը ջնջուի, պատմութեան ամենագեղե-
ցիկ էջերէն մէնին է որ ջնած կը սպանուի :
Այդ դատը, կթէ աղջ ունենար, Սուլթանին
կամքովը կատարուած միակ բարի գործը պատի
մնար, եւ անոր խափանումը նըլուողի Մարդո-
սպանին ամենէն ծանրակշիռ ուժիններէն մէկը
կը կրնանք համարիլ :

Պ. ՔԱՂԱԶԵՆՔ եի ՀԱՅ ԵՐԱԺԵՏՈՒԹԻՒՆԸ
ԲԱՐԻՉԻ ՑՈՒՆԵԱՀԱՆԴԻՒՄԻՆ ՄԷՋ

Մէկ քանի ամիս առաջ Կովկասի բոլոր հայ
թիրթերը ծանուցին թէ Պ. Քաղաքէնքը :
Ա. Բէթերպատուրիկ կայսերական Օքերային
երգախումբերու վարիչը, մասկիր է 1900ի
ծուցանանդէսին Բարիկ զալ հայ երգիչներու
խումբի մը հետ եւ հայկական երաժշտութեան
շարք մը նուագահանդէսներ տալ : Պ. Քաղա-
քէնք Կովկասի եւ ոռուական Հայաստանի մէջ
պտույններ կատարած, հայ ժողովրդական եր-
գերու մոթիվներ հաւաքած եւ զանննք եւրո-
պական երաժտութեան վերածած է : 1898ին